

Oversigt over Håndbogsblade

H1 - Lofter
H2 - Gulve og spalter
H3 - Skillerum
H4 - Inventar
H5 - Rør til foder
H6 - Rør til vand
H7 - Foderautomater
H8 - Ventilation
H9 - Indvendig i vådfodersystem
H10 - Gyllekanal
H11 - Alt det løse
H12 - Grov rengøring
H13 - Første vask
H14 - Anden vask
H15 - Udtørring
H16 - Desinfektion
H17 - Kontrol
H18 - Arbejdsmiljø - Udarbejdes senere
H19 - Gnaverbekæmpelse
H20 - Udlevering af slagtedyr
H21 - Udlevering selvdøde
H22 - Ren/uren zone
H23 - Værktøj

H1 - Lofter

Stald med loft af stål (5205)

Loftflader skal også vaskes med sæbe

1. Lofter lavet af stål eller træ spules rene for støv og spindelvæv.
2. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug, at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne med højtryksrenserseren ved lavt tryk, ved at suge direkte fra blandingen. Eller påfyld en lavtrykssprøjte med blandingen.

3. Det skal sikres, at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde, at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter, eller indtil opløsningen begynder at løbe.
4. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrenserseren med så højt tryk som muligt.
5. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Stald med loft af Troltex (0011)

Troltex

1. Loftpladerne skylles rene for støv og spindelvæv med så højt tryk som muligt uden at ødelægge pladerne.
2. Påfør sæbeopløsning i **halv dosering** af den på etiketten anbefalede brugskoncentration med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug, at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne med højtryksrenserseren, ved lavt tryk, ved at suge direkte fra blandingen. Eller påfyld en lavtrykssprøjte med blandingen.

3. Det skal sikres at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter eller indtil opløsningen begynder at løbe.
4. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af ved at spule pladerne så kraftigt som muligt. **Pas på** ikke at beskadige Troltexen.
5. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Pkt. Supplerende kommentarer - Loftet af stål eller træ	
1.	Det er vigtigt, at så meget organisk materiale som muligt fjernes inden sæbeopløsning påføres, da aktivstofferne i sæbe skal kunne arbejde sig helt ind til fladen, ellers vil sæbestofferne blive forbrugt på vej gennem de store mængder skidt.
2.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand, og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen. Der bruges kun halv dosering, da der ikke sidder ret meget fedtstof her. Dersom vi anvender fuld styrke i sæbeopløsning, skal der spules og skylles rigtig meget og med store mængder vand for at fjerne den overskydende sæbe.
3.	Ved fremstilling af færdigblanding er risikoen for forkert dosering minimeret. Ved at anvende lavt tryk fordeles sæbeopløsningen bedre, og det er nemmere at dosere mere ensartet.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra støvet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i, at smittestoffer overlever og kan komme ned til dyrene på et senere tidspunkt.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer, og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne, til at løsne disse helt.
6.	Lavtryks-skylning til sidst er vigtigt, da man derved opnår, at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks-aerosolerne fjernes.

Pkt. Supplerende kommentarer - Troltex	
1.	Det er vigtigt, at så meget organisk materiale som muligt fjernes inden sæbeopløsning påføres, da aktiv stofferne i sæbe skal kunne arbejde sig helt ind til fladen.
2.	Sæbeopløsningen skal være halv koncentration, da der jo ikke er ret meget skidt og fedtstoffer (til at "forbruge" sæbestofferne) på Troltex pladerne efter nedskylningen. Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand, og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
3.	Ved fremstilling af færdigblanding er risikoen for forkert dosering minimeret. Ved at anvende lavt tryk, fordeles sæbeopløsningen bedre og det er nemmere at dosere mere ensartet.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra støvet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i, at smittestoffer overlever, og kan komme ned til dyrene på et senere tidspunkt.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at spule skidt, støv og sæberester væk.
6.	Lavtryks skylning til sidst er vigtigt, da man derved opnår, at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks-aerosolerne fjernes.

H2 - Gulve og spalter

Højtryksrens og sæbe er en nødvendighed for at gulv og spalter bliver helt rene (6913 og 6137)

Gulv og spalter er et af de vigtigste steder

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Hvis der er meget skidt på gulvet fjernes dette med skovl og skraber inden den egentlige vask.
3. Gulv og spalter grovvaskes med højtryksrenseren med så højt et tryk som muligt. Ved grovvask forstås, at ca. 80 pct. af skittet fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
4. Efter grovvask udlægges en sæbeopløsning. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

5. Det skal sikres at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter - i praksis er dette ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m².
6. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrenseren med så højt tryk som muligt. Vær særlig grundig mellem spalterne og hvor spalter og væg mødes.
7. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.
8. Undersiden af spalter gennemvædes med en opløsning af Kaustisk Soda (1,5 pct.) med lavtryksprøjte i en mængde der svarer til at alt, er godt gennemvædet. Alternativt kan Hydratkalk anvendes (15 pct. opslemmet i vand).
9. De første 6 måneder efter sanering må der absolut ikke opstå gylleoversvømmelse pga. reinfektionsrisikoen.

Pkt.	Supplerende kommentarer – Gulve og spalter
1.	Gulv overbruses hyppigt uden, at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så alt organisk er godt gennemblødt. Dette letter arbejdet under den efterfølgende vask.
2.	I stedet for at "sende" store mængder skidt rundt med højtryksrensere fjernes den værste mængde manuelt.
3.	Ved grovvasken er det hensigten, at komme af med det meste af skidtet fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau hvor sæbeopløsningen kan virke uden at blive forbrugt inden de aktive stoffer når igennem til selve betonfladen eller jernspalterne. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
4.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidtet fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidtet lettere fra fladen. Det er vigtigt at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
5.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe da der sidder fedtstoffer fra gødning og foderet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Det er vigtigt af fedt- og proteinstoffer som sidder i "porerne" i betongulvet bliver fugtet af sæbeopløsningen.
6.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidtet, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrensere så systematisk som muligt. Start i den ene ende og arbejd fremefter. Det er vigtigt, at revner er helt rene og spaltsiderne ligeså.
7.	Lavtryksskyllning til sidst er vigtigt da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.
8.	Kaustisk Soda giver en høj pH værdi i den hinde af organisk materiale, der sidder på undersiden af spalterne. Dette er nødvendig for at slå mikroorganismerne ihjel, da der jo ikke bliver vasket og desinficeret her.
9.	Reinfektionsrisikoen af gyllebårne sygdomme er mere end betydelig ved gylleoversvømmelse.

H3 - Skillerum

Rengjorte skillevægge og rør/tremmer

Skillevægge skal være helt rene

1. Iblødsætning 6 - 12 timer.
2. Skillevægge/tremmer grovvaskes inden den egentlige vask med højtryksrensere med så højt et tryk som muligt. Ved grovvask forstås, at ca. 80 pct. af skidt fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.

3. Efter grovvask udlægges en sæbeopløsning.

Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

4. Det skal sikres at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter – i praksis er dette ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m².
5. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere med så højt tryk som muligt.
6. Der skal vaskes **alle** steder. Det er vigtigt, at hulningen ved bund af skillevæg vaskes grundig. Ligeledes skal det sikres at eventuelle huller i rør eller plader bliver vasket så grundigt at alt synligt skidt er væk.
7. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Pkt. Supplerende kommentarer - Skillerum	
1.	Først fjernes løstsiddende gødning og foderrester m.m. med skraber eller lignende. Dernæst overbruses skillevæggene hyppigt uden at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så stalden kan iblødsættes i umiddelbar samme arbejdsgang som selve vaskearbejdet.
2.	Ved grovvasken er det hensigten, at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau, hvor sæbeopløsningen kan virke uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve skillevæggen. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrer fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
3.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra gødning og foderet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket med sæbe, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrensere så systematisk som muligt og start i den ene ende og arbejd fremefter.
6.	Der bør løbende under vasken kontrolleres om de fedtede "hinder" er vasket væk. Dette kan nemt kontrolleres på plastskillevægge med en finger. Glider fingeren let og får man en let fedtet fornemmelse, skal der vaskes om. Hvis der derimod ligesom opleves en let "modstand" og fingeren glider ligesom på en ru flade er fedthinden væk. Det er en god ide, at have nogle kraftige lamper så det kan ses hvor godt der bliver vasket. Ligeledes kan det være nødvendig med en kraftig lommelygte til at lyse i bunden af skillevæg og eventuelt ind i huller og revner mellem sammenføjninger.
7.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt, da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.

H4 - Inventar

Inventaret skal være rent på alle sider (5840 og 6134)

Løst inventar (0027)

Fastmonteret inventar

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Hvis der er meget skidt på inventaret fjernes dette med børste og skraber inden den egentlige vask.
3. Mens inventaret stadig er vådt grovvaskes med højtryksrenserseren med så højt et tryk som muligt. Ved grovvask forstås, at ca. 80 pct. af skidt fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
4. Efter grovvask udlægges en sæbeopløsning. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.
Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne (husk bagsiden af krybber, rør og drikkekopper m.m.)
5. Det skal sikres, at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter - i praksis er dette ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m².
6. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrenserseren med så højt tryk som muligt.
7. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Løst inventar

1. Løse emner lægges i blød i balje/tønde i rent vand. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
2. Emnerne lægges derefter i balje/tønde med sæbeopløsning i den korrekte brugsopløsning (læs etiketten på sæbeproduktet for at se det rigtige blandeforhold).
3. Lad emnerne være i sæbeopløsningen 1 til 2 timer.
4. Nu skylles emner for skidt og sæbe ved at lægge disse i en balje/tønde med rent vand og der "røres rundt" så godt som muligt.
5. Herfra flyttes emner over i balje/tønde med desinfektionsopløsning.

Pkt. Supplerende kommentarer - Inventar	
1.	Først fjernes løstsiddende gødning og foderrester m.m. med børste, skraber eller lignende. Dernæst overbruses inventar hyppigt uden, at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så inventaret vaskes umiddelbart efter iblødsætningen Tør rengøring hvor inventaret udelukkende skræbes eller børstes, er ikke tilstrækkeligt til at sænke smittepresset væsentligt.
2.	Det er vigtigt, at der ikke er for meget skidt på emnerne, da sæben ellers ikke vil virke optimalt helt inde på overfladen af emnerne.
3.	Ved grovvasken er det hensigten, at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau, hvor sæbeopløsningen kan virke uden at blive forbrugt inden de aktive stoffer når igennem til selve inventaret. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
4.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
5.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra gødning og foder overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Det er vigtigt, at fedt- og proteinstoffer som sidder i "porerne" i betongulvet bliver fugtet af sæbeopløsningen.
6.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrensere så systematisk som muligt. Start i den ene ende og arbejd fremefter.
7.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtig, da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.
Supplerende kommentarer - Løst inventar	
1.	For at den efterfølgende vask med sæbe, kan virke optimalt, skal det meste af skidtes oplødes og fjernes inden emnerne lægges i sæbeopløsningen. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
2.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på emnerne. Vær opmærksom på, at sæben bliver forbrugt af fedtstofferne og det kan være nødvendigt at dosere ekstra sæbe. Dette tjekkes nemt ved at røre i baljen og hvis det ikke skummer, skal der tilsættes ekstra sæbekoncentrat.
3.	Da sæben skal have lov til at "grave sig" gennem skidt overalt, skal der en vis indvirkningstid til.
4.	Det er vigtigt, at alt skidt og sæberester skylles væk inden desinfektion, ellers vil desinfektionsmidlet ikke virke optimalt.
5.	Lav en desinfektionsopløsning ved at hælde en nøje afmålt mængde vand i en balje/tønde, eksempelvis 100 liter. Derefter opmåles den nøjagtige mængde desinfektionskoncentrat og tilsættes. BLAND ALTID VAND I FØRST OG KEMI I TIL SIDST. Vær opmærksom på ikke at fortynde desinfektionsbrugsopløsningen, ved at emner er meget våde, når de lægges i baljen/tønden med desinfektionsopløsningen.

H5 - Rør til foder

Husk bagsiden af rør (8955)

Foder rør skal renses på alle sider

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Alle rørføringer grovvaskes med højtryksrensere med så højt et tryk som muligt. Ved grovvask forstås at ca. 80 pct. af skidt fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
3. Efter grovvask udlægges en sæbeopløsning. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

4. Det skal sikres at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Husk bagsiden af rørene. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter - i praksis er dette ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m².
5. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere med så højt tryk som muligt.
6. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Pkt. Supplerende kommentarer – Rør til foder	
1.	Iblødsætning af rør kan være nødvendig. Oftest vil det dog være nok bare at grovvaske disse. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så alt organisk er godt gennemblødt. Dette letter arbejdet under den efterfølgende vask.
2.	Ved grovvasken er det hensigten, at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau, hvor sæbeopløsningen kan virke uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve rørfladen. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
3.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra gødning og foder overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Det er vigtigt, at fedt- og proteinstoffer som sidder i "porerne" i betongulvet, bliver fugtet af sæbeopløsningen.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrenseren så systematisk som muligt. Start i den ene ende og arbejd fremefter.
6.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt, da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.

H6 - Rør til vand

Det er muligt at rense, afkalke og desinficere vandsystemet i en og samme arbejdsgang

(2300 og 8196)

Vandrør skal renses og desinficeres indvendigt

1. Vandsystemet og kopper tømmes for vand ved at aktivere alle nipler.
2. Desinfektionsmidlet tilsluttes medicinblanderen.
3. Juster doseringen så den passer til anbefalingen på det pågældende produkt (læs etiketten angående dosering).
4. Start påfyldning af vandsystemet med desinfektionsmidlet via medicinblanderen. Alle nipler aktiveres således at midlet når hele vejen igennem systemet og ud af hver eneste vandnippel. Anvend evt. en tøjklamme til hver nippel.
5. Lad opløsningen virke i systemet i ca. 5 timer. (Læs på etiketten vedr. den anbefalede tidsfaktor for det pågældende produkt).
6. Tøm systemet for desinfektionsmiddel.
7. Skyl systemet med rent vand. Husk at aktivere hver eneste vandnippel og tøm til sidst vandkopperne ved niplerne.

Pkt. Supplerende kommentarer – Rør til vand	
1.	Har staldene stået tomme et stykke tid, bør systemet tømmes helt for vand inden start, da "gamle" løse aflejringer derved fjernes og desinfektionsmidlet får bedre mulighed for at virke optimalt.
2.	Desinfektionsmidler der indeholder brintoverilte og pereddikesyre kan rense og desinficere i én arbejdsgang. Vær opmærksom på, at disse produkter er stærke og det anbefales, at anvende handsker og øjenbeskyttere.
3.	Det er vigtigt, at den anbefalede dosering overholdes, ellers risikerer man at systemet ikke bliver rensset i bund.
4.	Desinfektionsopløsningen skal virke overalt. Hvis midlet ikke når hele vejen igennem systemet, vil der være steder hvor mikroorganismer overlever og risiko for smitte af de nye dyr opstår.
5.	Det er vigtigt, at tiden overholdes, da midlet både skal nå at rense, afkalke og desinficere, for at få den fulde effekt over alt i systemet.
6.	Ved tømning af systemet kan det være en fordel, at sætte klemmer på niplerne igen og opløsningen kan ledes direkte ned i gyllekummer. (Tjek leverandørbrugsanvisningen vedrørende spild og udledning).
7.	Brug rigelige mængder vand til at skylle systemet med til sidst. Desinfektionsmidlet kan have løsnet gamle aflejringer, som skal fjernes helt. Desuden må der ikke være rester af kemi i systemet, når der indsættes nye dyr.

H7 - Foderautomater

Foderautomaten er kritisk og skal vaskes med største omhu (0308 og 4346)

Foderautomater tømmes og vaskes

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Mens foderautomaterne stadig er våde grovvaskes de med højtryksrensere med så højt et tryk som muligt. Ved grovvask forstås, at ca. 80 pct. af skidtet fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
3. Efter grovvask udlægges en sæbeopløsning.
Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.
Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne (husk bagsiden af automaten og rørføring).
4. Det skal sikres, at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter – i praksis er dette ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m².
5. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere med så højt tryk som muligt.
6. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Pkt. Supplerende kommentarer - Foderautomater	
1.	Iblødsæt/overbruse foderautomaterne hyppigt uden at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så inventaret vaskes umiddelbart efter iblødsætningen.
2.	Ved grovvasken er det hensigten at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau hvor sæbeopløsningen kan virke, uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve plast- eller stålfladen. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
3.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen. Ved fremstilling af færdigblanding er risikoen for forkert dosering minimeret. Ved at anvende lavt tryk fordeles sæbeopløsningen bedre og det er nemmere at dosere mere ensartet.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra gødning og foder overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Det er vigtigt at fedt- og proteinstoffer som sidder på bagsiden af automaten og under denne bliver fugtige af sæbeopløsningen.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedtthinderne, til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrensere så systematisk som muligt. Start for oven og vask nedefter. Der må ikke være synlige rester tilbage.
6.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.

H8 - Ventilation

Det er en god ide med et stillads

(6144 og 6145)

Ventilkasse

Udluftningsskorstene vaskes inde- og udefra

1. Start med at grovvaske udefra og ned i skorstenen. **Husk** sikkerhedsselen omkring livet, når du er på taget.
2. Derefter grovvaskes indefra stående på stilladset. Dersom der er langt op til udluftningsskorstene eller at disse er meget lange, er det nødvendigt at bruge et stillads.
3. Efter grovvaske udlægges en sæbeopløsning. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

4. Det skal sikres, at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 minutter – og husk at være grundig omkring motor og motorstativ.
5. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere med så højt tryk som muligt.
6. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.
7. **OBS:** Vær opmærksom på, at det i nogle tilfælde er nødvendigt at afmontere motoren for at kunne vaske grundigt nok og for ikke at ødelægge denne.

Ventilkasser vaskes inde- og udefra

1. Start med at grovvaske udefra og ind i stalden.
2. Derefter grovvaskes indefra.
3. Efter grovvaske udlægges en sæbeopløsning. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.
4. **Eller** lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.
5. Det skal sikres at alle kvadratmillimeter bliver dækket af sæbeopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i 15 til 30 min.
6. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere med så højt tryk som muligt.
7. Til sidst skylles fladerne med lavt tryk.

Pkt. Supplerende kommentarer - Ventilation	
1.	Det er vigtigt, at der startes med at vaske udefra og ned, da der ellers vil være alt for meget skidt med mikroorganismer der bliver sendt ud på taget og som vil blæse bort med vinden. Dette er en ukontrolleret situation. Ved grovvasken er det hensigten, at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau hvor sæbeopløsningen kan virke, uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve plast- eller stålfladen.
2.	Et stillads skal sikre den bedste arbejdsstilling, således at arbejdet kan gøres optimalt. Desuden vil det i mange situationer ikke være muligt, at vaske med nok højtryk dersom afstanden er for stor fra gulv til top af skorstenen.
3.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen. Ved fremstilling af færdigblanding er risikoen for forkert dosering minimeret. Ved at anvende lavt tryk fordeles sæbeopløsningen bedre og det er nemmere at dosere mere ensartet.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe da der sidder fedtstoffer fra foderstøvet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Dette er meget kritisk da regnvand kan finde vej ned gennem udluftningssskorstenen senere og på vej ned vil vandet binde gamle smittekim
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelæggningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Der må ikke være synlige rester tilbage.
6.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.
7.	Der må ikke være synligt skidt og foderstøv tilbage på motoren efter vask. Risikoen for reinfektion er stor, dersom motoren og motorstativ ikke er fuldstændig ren. Når motoren afmonteres er det meget lettere at foretage en grundig rengøring
Supplerende kommentarer - Ventilkasser	
1.	Det er vigtigt at der startes med at vaske udefra og indad, da der ellers vil være alt for meget skidt med mikroorganismer der bliver sendt udenfor stalden og som ligger på jorden med mange smittekim som vil blæse bort med vinden. Dette er en ukontoleret situation
2.	Ved grovvasken er det hensigten at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau hvor sæbeopløsningen kan virke, uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve plastfladen.
3.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen. Ved fremstilling af færdigblanding er risikoen for forkert dosering minimeret. Ved at anvende lavt tryk fordeles sæbeopløsningen bedre og det er nemmere at dosere mere ensartet.
4.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe da der sidder fedtstoffer fra foderstøvet overalt. Og dersom ikke alt bliver vasket, bliver den efterfølgende desinfektion mangelfuld, hvilket resulterer i at smittestoffer overlever. Dette er meget kritisk da indblæsningsluften vil føre mikroorganismerne tilbage til stalden.
5.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelæggningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Der må ikke være synlige rester tilbage.
6.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.

H9 - Indvendig i vådfodersystem

Foderrør skal renses og desinficeres indvendigt

1. Fodertank og rør renses så meget som muligt, manuelt.
2. Fyld tanken med vand (nok til at det kan cirkulere effektivt).
3. Lad vandet cirkulere i ca. 30 minutter og skyl ud.
4. Påfyld tanken med vand igen og tilsæt den korrekte mængde sæbekoncentrat (find den ønskede koncentration på etiketten) og afmål mængden af sæbekoncentrat og tilsæt denne til vandet i tanken.
5. Lad sæbeopløsningen cirkulere 30 til 40 minutter, hvorefter tank og rør tømmes for sæbeopløsningen.
6. Påfyld rent vand og skyl systemet i 30 minutter og skyl derefter vandet ud.
7. Fyld tank med vand og tilsæt den korrekte mængde desinfektionsmiddel (find den ønskede koncentration på etiketten) og afmål mængden af desinfektionsmiddel og tilsæt denne til vandet i tanken.
8. Lad desinfektionsopløsningen cirkulere i ca. 30 minutter, hvorefter tank og systemet tømmes for desinfektionsmiddel.

Tank og rør rengøres med sæbeopløsning og desinficeres med egnet desinfektionsmiddel

(0763 og 6135)

Pkt. Supplerende kommentarer – Indvendig i vådfodersystem	
1.	Tanken bør renses for "kager" og andre belægninger før den egentlige renseprocedure foretages. Ellers vil der ofte sidde belægninger, som sidder for hårdt fast, til at sæben kan rense i bund. Dette kan sammenlignes lidt med en grovvask. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
2.	Der skal tilføres nok vand til tanken, således at der er rigeligt til at rørene bliver fyldt helt op, i hele rørføringen. Ellers vil der være flader der ikke bliver skyllet tilstrækkeligt.
3.	Vandet der cirkulere skal klargøre systemet til rensning med sæbe. Vandet vil fjerne mange aflejringer og sæben kan således bedre "rense igennem" helt ind til fladen.
4.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra indersiden af rørene, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra rørene.
5.	Det er vigtigt at tiden overholdes da, sæbeopløsningen skal have tid til at "binde" kemisk sig til skidt.
6.	Da sæben løsner fedtstofferne og foderrester, er det nødvendigt at gennemskylle tank og rør, således at sæbestoffer og gamle foderrester bliver skyllet ud.
7.	Først nu hvor tank og rør er rene kan der desinficeres. Det nytter aldrig at desinficere, hvis der sidder rester af organisk materiale, der hvor desinfektionsmidlet skal gøre sin virkning.
8.	Desinfektionsopløsningen skal have tid til at virke og tidsfaktoren er meget vigtig. Ligeledes er det af stor betydning at alt desinfektionsmidlet bliver tømt ud af både tank og rør. Ellers vil rester "ødelægge" den nye foderblanding.

H10 - Gyllekanal

Gylle og kanaler udgør en kraftig smitterisiko

(2138)

Manuel rengøring og desinfektion

1. Som det første skal systemet/flushes så meget som muligt.
2. Fjern enkelte spalter.
3. Gyllevægge og bund vaskes med højtryksrensere med så højt et tryk som muligt. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
4. Efter vask på sprøjtes gyllevæggene og bund en opløsning af 1,5 pct. Kaustisk Soda med lavt tryk. Denne opløsning efterlades på fladerne.

Ingen rengøring og hygiejnisering

1. Dersom det ikke er muligt at fjerne nogle spalter og derved umuligt at højtryksrense gyllevægge og bund, skal gyllen hygiejniseres med Kaustisk Soda.
2. Udregn hvor mange liter gylle der er i systemet. Og tilsæt 1,5 kg Kaustisk Soda pr. 100 liter gylle.

HUSK gyllen skal stå så højt at belæggninger på gyllevæg er dækket.

Pkt. Supplerende kommentarer - Gyllekanal	
1.	Gammel gylle indeholder store mængder smittekim og skal væk for at undgå, at disse under arbejdet bliver spulet til staldarealer med aerosoler fra højtryksrensere.
2.	Hvis god rengøring af fladerne skal opnås, er det nødvendigt, at fjerne nogle få spalter for at få ordentlige arbejdsforhold.
3.	Ved vask er det hensigten, at komme af med det meste af skidt som har sat sig som belægninger på gyllevæg og bund. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra gødningen sig fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
4.	Opløsningen med Kaustisk Soda er nødvendig for at slå mikroorganismer ihjel på fladerne, da traditionelt desinfektionsmiddel ikke vil virke i det organiske materiale i "porrerne" på betonfladerne. Kaustisk Soda giver en høj pH værdi, som vil slå mikroorganismene ihjel. OBS: Vær meget omhyggelig med omgangen af Kaustisk Soda - dette er meget ætsende og der bør anvendes værnemidler.
5.	Hygiejnisering betyder, at pH værdien i gyllen hæves til 11,5 da mikroorganismer i gyllen derved dør.
6.	Kaustisk Soda hældes ned gennem revner i spaltegulvet i portioner af 4-5 kg.

H11 - Alt det løse

Bøjler og beskæftigelsesmateriale lægges i en balje med sæbeopløsning (7264 og 2483)

Løst inventar med mere

1. Iblødsætning 6-12 timer, eksempelvis i balje med vand.
2. Hvis der er meget skidt på emnerne fjernes dette med børste og/eller skraber inden den egentlige vask.
3. Små emner (eks. bøjler, propper, pløkker fra låger, kæder m.m.) lægges i en balje med sæbeopløsning. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
4. Efter endt indvirkningstid (se etiketten på sæbedunken) skal skidtrester og sæbeopløsning skylles af. Dette gøres bedst ved, at flytte alle emner over i en balje med rent vand. Rør eventuelt rundt i baljen med sæbeopløsningen inden emner flyttes over i "skyllebaljen".
5. Rør om muligt rundt i baljen med skyllevand, for at løsne de sidste sæbe- og skidtrester.
6. Herfra flyttes alle emner over i baljen med desinfektionsopløsning. Vær omhyggelig med at lave opløsningen således at den korrekte dosering/koncentration opnås. Emner skal ligge i opløsningen i den tid det tager, for det pågældende desinfektionsmiddel at virke.
7. Emner flyttes fra baljen til et rent og desinficeret sted, for at tørre.

Pkt. Supplerende kommentarer - Alt det løse	
1.	Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så alt organisk er godt gennemblødt. Dette letter arbejdet under den efterfølgende vask.
2.	For ikke at de aktive stoffer i sæbeopløsningen skal blive forbrugt på vej igennem skidt, fjernes den værste mængde manuelt, inden den egentlige sæbevask.
3.	Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
4.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige koncentration og at indvirkningstiden overholdes, ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
5.	Det er vigtigt, at al sæbe og skidt bliver fjernet, da den efterfølgende desinfektion ellers vil være mangelfuld.
6.	Lav en balje med 100 liter vand og tilsæt desinfektionsmiddel. Læs på etiketten i hvilken koncentration midlet skal anvendes. Pas på ikke at fortynde opløsningen, når der tilføres våde emner, Det vil sige, at dersom der er meget vand på og i emnerne, kan man nemt komme til at tilføre måske 30 liter vand ekstra og så bliver desinfektionsopløsningen for tynd.
7.	Det er oftest ikke nødvendigt, at skylle emner med vand efter desinfektion. Men det kan være påkrævet ved enkelte desinfektionsmidler. Dette bør stå på etiketten. Eller spørg den pågældende leverandør.

H12 - Grov rengøring

Grov rengøring er første skridt

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Løstsiddende skidt fejes, skovles eller skrubes væk.
3. Under arbejdet med grov rengøring skilles det inventar ad, som senere skal vaskes grundigt.
4. Hvis der er spalter der skal vendes, foregår dette nu under grovvasken.
5. De dele som ikke skal vaskes med højtryksrensere senere, fjernes fra stalden.

Løst siddende skidt fejes, skovles eller skrubes væk. Grov rengøring forhindrer spredning af skidt og mikroorganismer (8790 og 6150)

Pkt. Supplerende kommentarer - Grov rengøring	
1.	Stald og inventar overbruses hyppigt uden at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så alt organisk er godt gennemblødt. Dette letter arbejdet under den efterfølgende vask.
2.	I stedet for at "sende" store mængder skidt rundt med højtryksrensere fjernes den værste mængde manuelt.
3.	Det er hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt, at skille/afmontere de dele, som senere skal vaskes grundigt på bagsider og svært tilgængelige steder.
4.	Det er nemmere, at komme til at vaske i gyllekanal hvis enkelte spalter er fjernet.
5.	Det lettere arbejdet senere, at de små løse dele bliver bragt hen, hvor disse senere skal vaskes.

H13 - Første vask

Højtryks rens er nødvendig for at fjerne det meste af skidtet inden vask med sæbeopløsning

(1604)

Første vaske foregår uden sæbe

1. Iblødsætning 6-12 timer.
2. Lofter, vægge, inventar, gulv og spalter vaskes med højtryksrenseren med så højt et tryk som muligt. Ved første vask forstås, at ca. 80 pct. af skidtet fjernes. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.
3. Vær grundig bag ved rør og bagved foderkrybber og andre svært tilgængelige steder. Det meste af det synlige skidt skal være fjernet.
4. Husk at vask med højtryksrenseren kræver værnemidler.

Pkt. Supplerende kommentarer - Første vask	
1.	Lofter, vægge, inventar og gulv (kort sagt alle flader) overbruses hyppigt uden, at vandet løber direkte i gyllekummer. Planlæg iblødsætning i forhold til arbejdsplanen, så alt organisk er godt gennemblødt. Dette letter arbejdet under den efterfølgende vask. Sørg for at gyllekummer er tømt så meget som muligt inden.
2.	Ved første vask er det hensigten, at komme af med det meste af skidt fra forrige hold dyr og at komme ned på et niveau hvor sæbeopløsningen (ved anden vask) kan virke, uden at blive forbrugt, inden de aktive stoffer når igennem til selve betonfladen eller jernspalterne. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvrerter fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
3.	Det er vigtigt at være grundig på steder, som ikke lige umiddelbart er synlige, da der sidder meget skidt og fedtstof her. Ofte er det meget gammelt skidt og der kan være rigtig mange mikroorganismer gemt. Arbejd systematisk. Start med lofter og arbejd nedefter.
4.	Det er uforsvarligt, at arbejde med højtryksrenseren uden sikkerhedsudstyr. Det kan være meget skadeligt, at blive ramt af strålen med eksempelvis 180 bar.

H14 - Anden vask

Vask med sæbeopløsning

Anden vask foregår med sæbe

1. Lofter, vægge, inventar, gulv og spalter påføres sæbeopløsning.
2. Påfør sæbeopløsning med lavt tryk ved hjælp af kemiinjektor. Tjek inden brug at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet sæbeopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

3. Efter endt indvirkningstid (læs etiketten på sæbeproduktet) vaskes sæbe og skidt af med højtryksrensere.

Vær særlig grundig i sprækker og revner og hvor spalter og væg mødes. Lofter, vægge, inventar, gulv og spalter vaskes med højtryksrensere med så højt et tryk som muligt. Temperatur på vandet må ikke overstige 50 °C.

4. Til sidst skylles alle flader med lavt tryk.
5. Husk at vask med højtryksrensere kræver værnemidler.

Pkt. Supplerende kommentarer - Anden vask	
1.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af sæbe, da der sidder fedtstoffer fra gødning og foder overalt. Og dersom ikke alt bliver påført sæbe, bliver den efterfølgende vask mangelfuld, hvilket resulterer i, at smittestoffer overlever under selve desinfektionen.
2.	Sæbeopløsningen er nødvendig for at løsne skidt fra fladen, da vand og fedtstoffer ikke kan forenes. Sæben bygger bro mellem skidt og vand og dermed løsnes skidt lettere fra fladen. Det er vigtigt, at sæben doseres i den rigtige mængde og koncentration ellers vil vaskeeffekten være meget uens på fladen.
3.	Selvom sæben løsner fedtstofferne og skidt, er det nødvendigt at bruge højtryk, da tykkelsen af fedtbelægningerne kan varierer og lavt tryk manipulerer ikke kraftigt nok på fedthinderne til at løsne disse helt. Arbejd med højtryksrensere så systematisk som muligt. Start i den ene ende og arbejd fremefter. Det er vigtigt, at alle flader og revner er helt rene. Dersom temperaturen på vandet er over 50 °C, "brænder" proteinerne fra fedtbelægninger og foderstøvresten fast og vanskeliggør dermed resten af vaskearbejdet.
4.	Lavt tryks skylning til sidst er vigtigt, da man derved opnår at små "stænk" og støvpartikler fra højtryks aerosolerne fjernes.
5.	Det er uforsvarligt, at arbejde med højtryksrensere uden sikkerhedsudstyr. Det kan være meget skadeligt, at blive ramt af strålen med eksempelvis 180 bar.

H15 - Udtørring

Udtørring med varmekanon (7368)

Udtørring for dyrenes skyld

1. Efter vask tørres stald og inventar ud.
2. Start med at fjerne "vandpytter" manuelt med en vådsuger eller gummiskraber.
3. Anvend varmekanon eller sæt ventilationssystemet i gang på maksimum.
4. Supplere eventuelt til sidst med en håndfuld udtørringsmiddel pr. kvadratmeter.

Pkt. Supplerende kommentarer - Udtørring	
1.	Det er vigtigt at stald og inventar tørres grundigt ud, således at de nye dyr ikke skal bruge energi på at varme stalden op.
2.	Udtørringstiden forkortes væsentlig hvis "blankt vand" fjernes inden start.
3.	En varmekanon (oliebrænder) er effektiv og der skal varmes så meget igennem at der ikke dannes kondens, hvis der lægges et stykke plastik ud på gulvet. Hvor meget varme der skal til og hvor længe, er afhængig af årstid og udgangspunkt.
4.	De fleste udtørringsmidler har ret god fugtabsorberende evne. I dette tilfælde skal det anvendes til at holde arealet tørt, efter god udtørring.

H16 - Desinfektion

Desinfektion

1. Undersøg hvilket desinfektionsmiddel der er velegnet til den konkrete situation.
2. Læs sikkerhedsbladet på det pågældende produkt inden start.
3. Tjek rumtemperatur før desinfektion. Tjek om der er vandpytter, i så fald skal disse fjernes inden desinfektion.
4. Desinfektionsmidlet udlægges med højtryksrensere med sprededyse, eller lavtrykssprøjte.

Anvendes kemiinjektor eller "medicinblander" tjek da inden brug, at denne doserer korrekt.

Eller lav en færdigblandet desinfektionsopløsning i en 200 liters tromle (eller tilsvarende) og påfør den færdige blanding på fladerne.

5. Det skal sikres, at alle kvadratmillimeter bliver dækket af desinfektionsopløsningen. Påfør opløsningen i en sådan mængde at fladerne er fugtige i den tid det tager midlet at virke (læs på etiketten for det pågældende produkt) i praksis er dette oftest ca. 10 liter brugsopløsning pr. 75 m² flade.
6. Alternativt kan varm- eller koldtågedesinfektion anvendes. Vær opmærksom på, om det valgte desinfektionsmiddel egner sig til tågedesinfektion og at maskinen har den rigtige størrelse til den enkelte stalds størrelse.
7. Stald og materialer efterlades til indtørring og udluftning.

(1410 og 6151)

Pkt. Supplerende kommentarer - Desinfektion	
1.	Det er ikke alle desinfektionsmidler der er lige gode. Det er yderst vigtigt, at desinfektionsmidlet passer til den konkrete situation. Et middel med dokumenteret effekt, giver den bedste sikkerhed for at midlet virker korrekt.
2.	Desinfektionsmidler er ofte faremærket og mange er klassificeret sundhedsskadelige. Derfor kræver det ofte at de anvendes sammen med værnemidler. Det er yderst vigtigt, at der arbejdes med omtanke og med beskyttelsesudstyr.
3.	Temperaturen skal være minimum 5 °C på fladerne for at midlet virker optimalt, dette kræver ofte en rumtemperatur på ca. 10 °C. Tjek for det enkelte produkt ved hvilken temperatur det skal anvendes. Vandpytter fjernes inden desinfektion, da disse ellers vil fortynde desinfektionsopløsningen og dermed opstår fejldeinfektion.
4.	Det er lettere at dække samtlige kvadratmillimeter med lavt tryk, idet fladerne kun lige skal være våde af desinfektionsmidlet. Det giver det bedste resultat at der arbejdes forholdsvis stille og roligt. Det er vigtigt, at desinfektionen doseres i den rigtige mængde og koncentration ellers vil desinfektionen være mangelfuld og risikoen for reinfektion forøges.
5.	Alle kvadratmillimeter skal være dækket af desinfektionsopløsningen, da der trods grundig vask sidder mange mikroorganismer overalt. Virketiden er vigtig og det skal kontrolleres om fladerne er våde i den fornødne tid.
6.	Varm- og koldtågedesinfektion kræver desinfektionsmidler som kan "svæve" i en vis tid, for at de kan nå at fordele sig på alle flader. Nogle desinfektionsmidler indeholder svævemiddel, i andre tilfælde kan det tilsættes separat. Maskinen skal have en størrelse således at det er muligt at fylde rummet op på kort tid, derved sikres det at rummet bliver "mættet" hurtigt og alle flader bliver fugtet ensartet. Husk at montere plastposer på udluftningsskorstene, dette er med til at holde desinfektionsmidlet inde i stalden. Vær opmærksom på at nogle desinfektionsmidler kræver høj fugtighed ved tågedesinfektion (tjek brugsanvisningen for det pågældende produkt).
7.	Vær opmærksom på at nogle få desinfektionsmidler kræver afskylning efter endt indvirkningstid. Udluftningstiden er individuel for de enkelte midler (se etiketten for det pågældende produkt).

H17 - Kontrol

Kontrol af stald og inventar

1. Under vaskearbejdet ved anden vask, kontrolleres vaskearbejde løbende visuelt. Eventuelt kan der udtages prøver, enten mikrobielt eller ved ATP-målinger.
2. Inden stald tages i brug skal der udføres kontrol af saneringen.
3. Kontrollen udføres af dyrlæge eller faglig kompetent rådgiver.

Pkt. Supplerende kommentarer - Kontrol	
1.	Ved sanering er det ekstremt vigtigt, at selve rengøringen er optimal. Hvis der nogle ganske få steder ikke bliver vasket korrekt, vil den efterfølgende desinfektion ikke virke, og risikoen for reinfektion bliver for stor. Det er nemmere at vaske eventuelle "helligdage" igen, mens stald er ved at blive vasket, frem for at der skal vaskes om, når stald er blevet tør igen.
2.	Det er vigtigt at der i god tid, inder der kommer dyr, udføres en kontrol på rengøringen og desinfektionen. Det bør gøres i så god tid, at det kan nås at rette fejl og mangler. Der bør altid laves en kontrol af desinfektionen i form af bakterietælling.
3.	Da det er mikroorganismer der er tale om, skal kontrollen udføres af personer, der ved hvordan mikroorganismer opfører sig, og som har kendskab til, hvordan prøveudtagning udføres korrekt, for at det giver det rigtige billede af situationen. Ved den endelige kontrol kontrolleres ikke blot bakterieniveauet, udenoms arealer tjekkes for gammelt materiel. Området omkring gyllebeholder kontrolleres for gødningsrester, udleveringsramper kontrolleres visuelt for at vurdere rengøring og desinfektion her. Fodersystemet tjekkes for gammelt foder. Og tjekliste vedrørende selve saneringen gennemgås.

H18 - Arbejdsmiljø - Udarbejdes senere

Høreværn og maske

Pkt. Supplerende kommentarer - Arbejdsmiljø
1.
2.
3.
4.
5.
6.

H19 - Gnaverbekæmpelse

Gnavere kan huse visse smittestoffer, hvorfor en god gnaverbekæmpelse er meget nødvendig
(5745)

Smittebeskyttelse indendørs i praksis

1. Professionelt firma bør stå for gnaverbekæmpelsen.
2. Efter kasser er opsat, skal der ryddes op omkring hele besætningsområdet.
3. Der etableres en vegetationsfri zone på min. 2 meter omkring hele besætningsområdet.
4. Foder skal opbevares i tætte/lukkede siloer.
5. Nedløbsrør skal være intakte og føres ned i en lukket brønd.
6. Døre, porte, vinduer, ventilationsåbninger osv. skal være hele og tætsluttende.

Rotter i gammelt foder

- Skidt og skrammel er glimrende gemmesteder for gnavere.
- Gammelt foder og foderrester tiltrækker gnavere.
- Sprækker og huller i bygninger giver gnavere let adgang til besætningsområdet.

Pkt. Supplerende kommentarer - Gnaverbekæmpelse	
1.	Der kan være stor forskel på effektiviteten af rådgivningen og den praktiske udførelse af gnaverbekæmpelsen fra firma til firma. Også internt i firmaerne kan der være forskel, så prøv at forhøre i lokalområdet om, hvem der har god erfaring med gnaverbekæmpelsen.
2.	Årsagen til, at der ikke skal ryddes op inden der sættes rottekasser op er, at det gælder om at bekæmpe gnaverne og ikke jage dem væk, da man så risikerer, at de vender tilbage på et senere tidspunkt.
3.	Gnavere, især rotter, passerer nødigt åbne områder på mere end 2 meter.
4.	Har gnavere let adgang til foder, æder de ikke af evt. udlagt gift, og samtidig kan de overføre smitstoffer til foderet.
5.	Rotter kan kravle op gennem et nedløbsrør og derfra ind i besætningsområdet via tagrenden. Derfor må nedløbsrørene ikke lægges ud oven på jorden, men skal føres ned i et lukket sandfang.
6.	Eventuelle åbninger, f.eks. når vinduer bruges til ventilation, skal lukkes med net med en maskestørrelse på maks. 2 cm.

H20 - Udlevering af slagtedyr

(9039 og 2253)

Udlevering af slagtedyr

1. Vognmanden må aldrig betræde besætningsområdet.
2. Vognmanden bør ikke have dyr på bilen hvis han bakker til besætningsområdet.
3. Det kan stærkt anbefales, at benytte udleveringsrum. Udleveringsrummet skal vaskes og desinficeres efter hvert brug.
4. Dyrene må ikke kunne løbe tilbage til besætningsområdet, når de først har forladt det.
5. Evt. udleveringsvogn skal vaskes og desinficeres efter hvert brug.
6. For SPF-besætninger gælder særlige regler omkring udlevering (se www.spfsus.dk).
7. Vask af udleveringsvogn bør foregå så langt fra besætningsområdet som muligt.
8. Udlevering kan også foregå sektionvis.

Pkt. Supplerende kommentarer - Udlevering af slagtedyr	
1.	Vognmandens status er ukendt og slagterivogne gennemgår ikke en rengøringsprocedure der garanterer, at de ikke medbringer uønskede smittekim.
2.	Dyr der skal udleveres til vogn med dyr på, bør udleveres mindst 100 m fra besætningsområdet, da dyrene på slagterivognen udgør en smitterisiko.
3.	Udleveringsrummet skal være stort nok til at kunne rumme alle dyrene ved hver leverance, da det tidligst må benyttes igen 12 timer efter at det er vasket og desinficeret. Alle dyrene skal være drevet ud i udleveringsrummet inden vognmanden ankommer, da der ikke må være åben forbindelse fra slagterivognen til besætningsområdet. Personalet der rengør og vasker udleveringsrummet efter brug, har 12 timers karantæne inden de igen må komme i besætningsområdet.
4.	Bruges der ikke udleveringsrum eller -vogn, skal der laves en sluse, hvor besætningspersonalet driver dyrene ind i slusen, hvorefter slusen lukkes ind til besætningsområdet og åbnes ud til slagterivognen. En neutral person driver dyrene fra slusen til slagterivognen og slusen lukkes igen og kan derefter åbnes ind til besætningsområdet. Proceduren kan så gentages til alle dyr er udleveret. Den neutrale person kan komme ind i besætningsområdet efter bad og tøj skift.
5.	Benyttes udleveringsvogn er det vigtigt, at den er lavet af rengøringsvenligt materiale (stålplader, glasfiber e. lign.). Vognen skal vaskes og desinficeres efter hvert brug og der er 12 timers karantæne fra vask til den bruges igen. Personale der vasker vognen har ligeledes 12 timers karantæne fra vask til man igen må komme i besætningsområdet.
6.	Hvis slagterivognen skal til udleveringsrum ved besætningsområdet, anbefales der vognmandsaftale hvor vognmanden skriver under på at vognen er vasket og desinficeret mindst 12 timer forinden, og at det er første læs han afhenter. Ellers skal udlevering foregå længst muligt væk fra besætningsområdet, men det anbefales at det foretages mere end 100 meter væk.
7.	Efter brug kan udleveringsvognen indeholde smitstoffer, som vil blive hvirvlet op under højtryksspuling. Foregår vasken lige udenfor besætningsområdet er der risiko for at disse smitstoffer bliver suget ind i besætningsområdet med mulighed for reinfektion til følge. Vask mindst 50 m - gerne meget længere - fra besætningsområdet.
8.	Ved sektionsvis udlevering laves hele sektionen om til udleveringsrum, dvs. der gælder samme krav som under punkt 3. Se evt. www.spfsus.dk .

H21 - Udlevering selvdøde

Udlevering af selvdøde

1. Man må ikke træde uden for besætningsområdet når selvdøde eller aflivede dyr skal ud af besætningsområdet. De skal enten smides på en velegnet plads uden for en dør eller lægges i container der kan fjernes udefra.
2. Udlevering skal ske mindst 50 m fra besætningsområdet.
3. Fodervogne og levedyrsvogne må ikke krydse udleveringspladsen til destruktionsvognen.

Udlevering skal ske mindst 50 m fra besætningsområdet (4201 og 3351)

Pkt. Supplerende kommentarer - Udlevering selvdøde	
1.	<p>DAKA har kølecontainere til mindre dyr. Se evt. www.daka.dk. Disse er indrettet således, at man kan åbne køleren fra besætningsområdet, og tage containeren ud udefra når den skal udleveres. Større dyr kan transporteres på en vogn som er specielt udviklet til at få døde søer ud af besætningen.</p> <p>Døde dyr udgør ikke en speciel smitterisiko, men man skal passe på ikke at bryde smittebeskyttelsen, når man skal have dyrene ud af besætningsområdet. Man må aldrig bruge samme fodtøj udenfor besætningsområdet, som man bruger indenfor. Ligeledes skal evt. reb eller wirer, som skal bruges til at trække et dyr ud være rent og desinficeret inden det trækkes ind i besætningsområdet eller håndteres af staldpersonalet.</p>
2.	<p>Opbevaring og udlevering bør ske fra en velegnet plads med fast bund og et skyggefuldt sted.</p>
3.	<p>Udleveringsvognen udgør ikke i sig selv en større smitterisiko, men man skal sikre sig, at der ikke sker en passiv overførsel af smitstof med andre transportvogne, f. eks fodervogne.</p>

H22 - Ren/uren zone

Forrum med niveauforskel mellem ren og uren zone (4646)

Ren/uren zone

1. Personadgang - ingen må kunne komme ind i besætningen før der er skiftet tøj og fodtøj.
2. Personadgang må kun ske gennem et forrum som skal være indrettet med en ydre del til udendørs tøj og fodtøj (uren zone), og en indre del (ren zone) til besætningstøj og -fodtøj. Imellem disse to dele skal der som minimum være mulighed for håndvask, og den rene zone skal ligge 10 cm højere end den urene sone. I den urene zone skal der etableres et afløb der **ikke** må føres ind i besætningsområdet.
3. Alle yderdøre skal holdes aflåst, for at hindre at personer utilsigtet skaffer sig adgang til besætningsområdet.
4. Indgår foderlade i besætningsområdet, dvs. staldpersonalet har adgang til foderladen, må personer udefra ikke kunne komme ind i foderladen. I høsten skal der træffes særlige foranstaltninger, hvis der skal køres korn eller andre produkter ind i foderladen.
5. Der skal etableres rum til sækkevarer og evt. strøelse, hvor det kan stå i karantæne i min. 24 timer inden det tages ind i besætningsområdet.
6. Træpaller der ikke er fabriksnye må **aldrig** tages ind i besætningsområdet.
7. Hvis halmlageret ikke indgår i besætningsområdet, skal halmen stå i karantæne i min. 24 timer inden det bruges til dyrene.

Pkt. Supplerende kommentarer - Ren/uren zone	
1.	Tøj og især fodtøj der har været brugt udendørs udgør en risiko for at medbringe smittekim til den nye besætning. Derfor må det ikke bruges i besætningsområdet. Samtidig bør personer der har været ved andre svin have mindst 12 timers karantæne og have været i bad. I SPF-besætninger gælder særlige regler, se www.spfsus.dk .
2.	På overgangen mellem ren og uren zone lægges en rist til at træde op på, når udefodtøj er taget af og som man kan stå på inden man tager besætningsfodtøj på. Niveauforskellen på 10 cm mellem ren og uren zone skal være der, for at sikre at evt. vaskvand fra den urene zone ikke løber ind i den rene zone. Niveauforskellen kan erstattes af en vandtæt sokkel på 10 cm mellem ren og uren zone. Afløbet i den urene zone må ikke føres ind i besætningen eller over til et evt. afløb fra den rene zone, da det giver risiko for at smitstof kan føres ind i besætningsområdet.
3.	Ikke alle der kommer til besætningsområdet kan forventes at kende til smittebeskyttelsen, så for at sikre at ingen kommer ind uden at have skiftet tøj, må ingen adgange til besætningsområdet kunne åbnes udefra. Undtaget er dog døren til forrummet, som dog altid skal holdes aflåst.
4.	Hvis der i høsten skal køres korn osv. ind i foderladen, skal der enten lægges afdækning hvor der færdes udefra, eller det berørte område skal vaskes og desinficeres efterfølgende. Staldpersonalet må så ikke færdes i området før området igen kan anses som besætningsområde.
5.	Varer med ukendt status, skal være rene og opbevares i neutralt område i mindst 24 timer inden det kommer i forbindelse med svinene, for at sikre at de er fri for smittekim.
6.	Man ved aldrig hvor træpaller har været benyttet sidst, og fugtigt eller gødningsforurenede træ kan være et udmærket overlevelselsesmedium for smittekim.
7.	Halm fra eget aflukket halmlager kan tages direkte ind i besætningsområdet uden karantæne. Hvis der ikke bruges eget halm, må det ikke komme fra marker hvor der er spredt svinegylle med ukendt status. Enkelte smitstoffer kan overleve en hel vækstsæson på marken og dermed føres ind i besætningen med halmen.

H23 - Værktøj

(0007)

Smittebeskyttelse indendørs i praksis

1. Noget værktøj skal være i besætningen, da håndværkere o. lign. ikke må medbringe det: Kabeltromle, forlængerledninger og stiger.
2. Noget værktøj bør forefindes i besætningen, men kan bringes ind, hvis det er rent og desinficeres umiddelbart inden det bringes ind:
Skrue-/boremaskiner, vinkelsliber, polsøger, almindeligt håndværktøj (skiftenøgler, skruetrækkere, knibtang, hammer osv.) samt et rimeligt udvalg af søm og skruer.
3. Specialværktøj som ikke findes i det normale sortiment: håndværkere bruger efterhånden en del specialværktøj, det gælder især måleinstrumenter o. lign. Disse kan ikke desinficeres, og kan heller ikke forefindes i besætningen og må derfor bringes ind. Det kan gøres ved at de lægges i en klar plastpose så der ikke kan overføres eventuel smitte.
4. Værktøj der skal blive i besætningen skal rengøres fuldstændig og lægges løst ud på gulvet under tågedesinfektionen.
5. Nyindkøbt værktøj kan tages direkte ind, hvis det findes i tæt originalindpakning. Det pakkes så ud i forrummet og tages derefter ind i besætningen. Evt. sprittes det af inden.

Pkt. Supplerende kommentarer - Værktøj

1. Brugte kabeltromler må aldrig medbringes i besætningen, da ledningen kan være trukket ud og derved forurennet i andre besætninger. Når ledningen så igen vindes op lukkes smittekim inde i et fugtigt miljø inderst i tromlen og kan overleve i særdeles lang tid. Stiger kan også være meget svære at rengøre og kan ofte også have været i berøring med andre dyr.
2. Det vil være en fordel at have så meget af sit eget værktøj i besætningen som muligt, men flere og flere håndværkere vil kun arbejde med deres eget værktøj. Skal de have det med ind, skal man som minimum forlange at det er synligt rent for skidt, og det skal sprittes af med en klud umiddelbart inden det tages ind. Det kan også være en god ide at værktøjet står i forrummet fra dagen i forvejen. Så er man sikker på at det har overholdt min. 12 timers karantæne.
3. Nogle instrumenter er så følsomme at de ikke tåler nogen form for desinfektion, så her må man finde andre løsninger. Gennemtsigtige plastposer af passende kraftigt materiale kan bruges. Man skal dog sikre sig, at instrumenterne ikke har været brugt i andre besætninger de sidste 12 timer, og de skal være helt rene, også for støv.
4. Værktøj fra den gamle besætning som skal forblive, rengøres på samme måde som resten af besætningsområdet, dvs. til fuldstændigt gødningsfrit niveau. F.eks. skal forlængerledninger trækkes helt ud og tørres grundigt af og lægges frit under desinfektionen
5. Fabriksnyt værktøj udgør ikke den store risiko, men skal selvfølgelig overholde samme karantænetider som andet der skal ind i besætningen.